

OPONENTSKÝ POSUDEK

Jméno diplomanta/diplomantky:	Kristýna Palasová
Téma práce:	Ústava francouzské páté republiky
Rozsah práce:	153 751 znaků včetně mezer (61 stran vlastního textu práce – s. 7 – 68 práce)
Datum odevzdání práce:	28.06.2023

1. Aktuálnost (novost) tématu

Oponovaná diplomová práce obsahuje popis, rozbor a analýzu Ústavy 5. Francouzské republiky, tedy dosud platného a účinného ústavního dokumentu, který představuje rámec fungování právního řádu a státních i dalších veřejných orgánů a stejný rámec rovněž u činnosti fyzických i právnických osob v jednom z nejvýznamnějších států Evropy a Evropské unie. Přestože nejde o téma nové, neboť francouzskému politickému systému se z různých úhlů pohledu věnovali/y různí autoři/ky, lze říci, že také vzhledem ke stále větší propojenosti Evropské unie, sblíživších právních řádů jejich členských států i k volenému pohybu osob, zboží a kapitálů v rámci ní je jistě vhodné a aktuální se právními řády jiných evropských států zabývat. Bližší poznání francouzské ústavnosti pak může být i zajímavé svým komparativním potenciálem k právnímu řádu ČR, kdy náš právní řád má kořeny v jiném subsystému kontinentálního typu právní kultury. Stejně tak podnětné mohou být poznatky ohledně francouzského poloprezidentského systému pro srovnání s parlamentní republikou ČR.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Téma posuzované diplomové práce považují z hlediska teoretických znalostí i dostupných vstupních údajů za spíše snazší. Studentka zjevně využila své jazykové vybavenosti, aby rozšířila zdroje, z nichž vstupní údaje mohla čerpat. Studentka se v práci soustředila na otázku dělby moci, což je reflektováno i v vstupních údajích a jejich zpracování. Primárním zdrojem přitom byla sekundární literatura, kol. Palasová však použila vedle ní i právní předpisy a některé individuální právní akty aplikace práva. Tyto údaje byly využity a zpracovány způsobem, jež lze označit, z hlediska typu kvalifikační práce, za standardní. Vzhledem k tématu, mohla být při zpracování autorka odvážnější z hlediska konceptualizace. Přestože metody, jež byly pro zpracování diplomové práce využity, nejsou výslovně v jejím textu uvedeny, lze říci, že byla použita zejména metoda deskriptivní, dále metody logické, zejména deduktivní postupy. Rovněž se v oponované diplomové práci vyskytují prvky analytické a syntetické. Více použity mohly být např. metody statistické, sondy, případně komparativní, když již jsou k dispozici texty ohledně vztahu francouzského ústavního práva k evropskému právu, ohledně ústavních systémů jednotlivých zemí Evropy apod.

3. Formální a systematické členění práce

Oponovaná diplomová práce sestává ze stručného úvodu (s. 7 – 8 práce), čtyř kapitol (s. 9 – 66 práce) a shrnujícího závěru práce (s. 67 – 68 práce). Následuje seznam zkratk, obligátní seznam použitých zdrojů a abstrakt. V úvodu se čtenář setkává s poměrně obecně formulovaným cílem (k němu podrobněji viz na příslušném místě posudku) a se stručným popisem struktury práce. Možné by bylo provést u cíle rovněž uvést některé konkrétnější hypotézy, jež by měly být prokázány v práci. V úvodu oponované práce schází pro

kvalifikační práce tohoto typu obvyklý rozbor použitých metod a stručný rozbor použitých zdrojů či předestření zatímního stavu bádání o problematice.

Zvolená systematika je v zásadě založena na kritériu dělby moci. Z tohoto pojetí se vymyká pouze první kapitola (s. 9 – 28 práce), jež obsahuje krátký přehled proměn ústav v rámci novodobých francouzských dějin, popis přechodu od ústavního režimu čtvrté republiky k republice páté a rozbor prvních dvou článků Ústavy páté francouzské republiky jako principiálních východisek následujícího normativního obsahu.

Gros oponované práce představují následující tři kapitoly věnující se moci výkonné – a to prezidentovi, vládě a kohabitaci (s. 29 – 45 práce), moci zákonodárné – a to oběma komorám zastupitelského sboru a společným ustanovením, zvláště pak právnímu institutu zákonodárné iniciativy (s. 46 – 51 práce) a moci soudní – v rámci ní pak orgánům soudní moci a především ústavnímu soudnictví a kontrole ústavnosti (s. 52 – 66 práce).

Přestože je systematika práce zcela logická a odpovídá struktuře samotné francouzské ústavy, přijde čtenáři na první pohled ve srovnání s rozsahem úvodní kapitoly a dostupnými zdroji celkový text poněkud stručný. Zvláště to platí pro pasáž ohledně zákonodárné moci. Příkrý závěr však není na místě, neboť příčinu lze spatřovat v cíli diplomové práce, jež se soustřeďuje na zdůraznění prvků dělby moci. Nadto lze doplnit, že předepsaný rozsah diplomové práce, požadovaný PF UK, byl dodržen. Jen jako námět lze zmínit úvahu, že vzhledem k právněhistorické povaze práce by snad mohla být zpracována poněkud více komparativním či výhledovým způsobem.

4. Vyjádření k práci

Kol. Palasová v posuzované diplomové práci zpracovala ústavu 5. Francouzské republiky prizmatem hlediska dělby moci. Studentka projevila zaujetí pro stále aktuální téma, využila i jazykové vybavenosti a zpracovala ho přiměřeným způsobem, prokazujícím schopnost sepsat odborný text této kvalifikační úrovně. Cíle práce bylo dosaženo, je přijatelná jak struktura práce, tak její úprava. Ačkoliv bylo možné v práci vzhledem k dostupným zdrojům provést hlubší analýzu a výraznější konceptualizaci a bylo by možné doporučit větší využití dalších metod zpracování kromě deskriptivní, diskurzivní a logické, lze konstatovat i přiměřenost obsahu. Výraznější výhrady z pohledu oponentury předložené diplomové práci lze vznést vůči formální stránce, a to jednak z pohledu citační normy, jednak vzhledem k nikoliv malému počtu gramatických nedostatků. Oboje tyto nedostatky by nebylo těžké podle mého názoru odstranit ještě před odevzdáním práce. U některých tvrzení či závěrů v práci konstatovaných či naopak opomenutých z hlediska věcné matérie by bylo možné vést diskuzi. K formálním i obsahovým připomínkám viz na příslušném místě tohoto oponentského posudku. Práci proto doporučuji k obhajobě.

5. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	Cíl práce je vymezen na s. 8 práce tak, že: „cílem této práce je analyzovat Ústavu prizmatem dělby moci.“ Tato analýza současně sleduje provázanost kooperaci, koordinaci, ale i brzdy a vyvažování mezi jednotlivými mocemi. Vzhledem k požadované povaze diplomové práce jakožto kvalifikační práce i rozsahu práce lze cíle hodnotit za v zásadě splněné.
--------------------	--

Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	Samostatnost diplomantky při zpracování tématu je otázkou, k jejímuž zodpovězení je kompetentní vedoucí práce. Z pohledu oponenta lze říci, že nic nenavzdává tomu, že by práce nebyla výsledkem vlastní činnosti Kristýny Palasové. Výsledky antiplagiátorské kontroly ukázaly, že maximální podobnost činí 1% a celkové procento podobnosti se všemi jinými sledovanými zdroji podle systému dosáhlo 17%. To je zcela standardní výsledek, kdy celkové procento podobnosti je dáno zejména způsobem vyhodnocování systémem Turnitin, reflektujícím i názvy předpisů, literatury, zdroje apod.
Logická stavba práce	Diplomová práce je koncipována a strukturována logickým způsobem.
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	Studentka využila literaturu i právní předpisy i internetové zdroje, české i cizojazyčné zdroje. Z literatury by bylo možné doplnit např. SYLLOVÁ, J., NĚMEC J. Přímá volba prezidenta v ústavách EU: Francie. Parlamentní institut, PEROTTINO, M. Prezident republiky ve Francii. In: NOVÁK, M., BRUNCLÍK, M. (edd.): Postavení hlavy státu v parlamentních a poloprezidentských režimech: Česká republika v komparativní perspektivě. Praha: Dokořán, 2008, když jiné dílo od téhož autora je v práci obsaženo, DUVERGER M. Le système politique français, Paříž: PUF, 1990, Ústava Francouzské republiky ze dne 4. října 1958, DEYRA, M. Změny francouzské ústavy z hlediska evropské integrace. In Václav Pavlíček a kol. Suverenity a evropská integrace. 1. vyd. Praha: Vodnář (ediční středisko UK v Praze - Právnická fakulta), 1999, u sekulárního státu např. KAROLA, Petr Česká republika jako laický stát, 2022 kde jsou různé koncepce též použitelné pro pasáže o sekulárním principu Francouzské republiky. Významné připomínky však lze vznést k poznámkovému aparátu, kdy citace nejsou z pohledu požadované ISO normy 690 v řadě případů zcela úplné a korektní. Neujednocena je i otázka kurzivy v odkazech (viz např. poznámka č. 154 na s. 41, která je na rozdíl od jiných v kurzivě).
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	S ohledem na zvolené téma je hloubka provedené analýzy na přiměřené úrovni, byť by některé pasáže mohly být prohloubeny.
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	V práci nejsou žádné grafy a tabulky, oproti gramatické stránce a poznámkovému aparátu oponentované práce nemám k formální úpravě textu žádné významnější připomínky.

Jazyková a stylistická úroveň	Některé pasáže působí nedokončeně či vyznívají příliš jednoduše. Např. „Ačkoliv tedy mluví o soudcích, přenáší právo soudit a trestat na výkonnou moc“ (s. 7 práce) či „Následně v roce 1884 se reviduje možný dualismus prohlášením, že...“ (s. 13 práce), „republiková forma vlády“ (s. 14 práce) namísto republikánská forma vlády, „byl de Gaulle pověřen k vytvoření“ namísto byl pověřen vytvořením, „byla předána k odsouhlasení v referendu,“ namísto předložena k odsouhlasení, „...kdo určuje politiku národa...“ (s. 38 práce) „Abychom se tedy dopídili odpovědi na otázku,“ (s. 45 práce), „dělba moci je ctihodný institut“ (s. 67 práce) atp. Ne zcela řídké jsou v práci gramatické nedostatky. Zmínit lze např. chyby ve shodě podmětu a přídavného jména jako v „Zákonodárná moc je svěřena jedinému Shromáždění (l'Assemblée) tvořeného ze...“ (s. 12 práce) anebo u velkých písmen – např. „Prezidentu“, „Prezident“ (oboje s. 12 práce), „Prezidenta“ (s. 17 práce), Volebního řádu (s. 25 práce), Prezidenta... Předsedou (s. 29 práce) apod. anebo nedostatky v interpunkci, např. „Nařízení, která byla takto přijata jsou mimo jiné“ (s. 17 práce). Dále nedostatky v interpunkci (např. na s. 21 práce hned v první větě chybějící čárka před slovem zároveň). Doporučit by také bylo možné psát v čase minulém všude tam, kde práce hovoří o minulosti. Jinak se předložený text vyznačuje slušnou jazykovou a stylistickou úrovní.
-------------------------------	--

6. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

K posuzovanému textu lze mít několik připomínek. Různý názor by bylo možné mít např. hned vůči úvodní Troperově tezi, podle níž „... společnost, která nemá rozdělenou moc a zajištěná práva, vlastně nemá Ústavu. Jelikož to je smyslem Ústavy, tedy rozdělení pravomocí.“ (s. 7 práce), která není nikterak komentována. Ve skutečnosti předmětné konstatování vyznívá příliš konvergentně, bylo by vhodné se k němu vyjádřit, vyjádřit se ohledně povaze či úrovně ústavy. Jestliže ústava znamená zákon nejvyšší právní síly upravující základní orgány státu, jejich kompetence a případně limity těchto kompetencí a určitá práva osob. Historicky i např. z pohledu anglického práva výše uvedená definice neplatí, když nejstarší dokumenty, jež by bylo možné považovat za ústavní, ještě neznaly dělbu moci, ale věnovaly se spíše omezení moci panovníka a vymezení nejvyšších orgánů státu.

Obdobně by předmětem diskuze mohlo být konstatování, podle něhož „... již při svém vzniku byla [čtvrtá republika] předurčena k zániku.“ (s. 9 práce). Bylo tomu skutečně tak? Nebyla by čtvrtá republika životaschopným modelem bez osobních ambicí některých jednotlivců, bez vlivu neformálních oligarchických struktur a při méně ostré studené válce, když v jiných evropských zemích parlamentní republika podobného ražení fungovala? U popisu francouzské ústavy z roku 1791 (s. 9 – 10 práce) by bylo možné zmínit, že bývá označována za ústavu absolutní dělby moci, neboť mezi mocemi v ní v podstatě scházely běžné nástroje vzájemné kontroly a vyvažování. Ústava z roku 1793 nebyla první, jak je uvedena v práci (s. 10 práce), ale byla první

republikánskou ústavou. U ústavního režimu po jakobínském převratu by mohlo být zmíněno živé ústavní právo (otázka rad, komisařů konventu, vztahu Národního Konventu a Komuny apod.). obdobně u thermidorské ústavy by bylo možné upozornit na ústavní „živé právo“, když např. u konzulské ústavy byla ústavní fakticita zmíněna (s. 11 práce). u restaurační ústavy by zase mohla být zmíněna problematika velmi vysokého majetkového volebního cenzu (s. 11 práce). Nelze zcela souhlasit se závěrem, že konstituční monarchie „...trvá až do povstání v roce 1830“ (s. 11 práce), když právě orleánský režim elementy ústavní monarchie dále prohloubil. Alespoň drobnou zmínku by si na s. 13 práce zasloužilo uspořádání mezi orgány v době pařížské Komuny. Obdobně u třetí francouzské republiky by bylo možné zmínit zmocňovací akty vlády (s. 14 práce), jež neměly v podstatě oporu v ústavě. Stručnou zmínku by si zasloužilo i jednoznačně exekutivní, byť loutkové zřízení petainovského vichistického režimu.

U ústavního bloku by bylo možné doplnit informaci, že jde o pojem francouzské ústavní praxe, konkrétně praxe Ústavní rady (z úvodního textu práce o ústavním bloku na s. 17 práce toto neplyne), kdy preambuli ústavy z roku 1946 za součást ústavního bloku Ústavní rada prohlásila rozhodnutím č. 71-44 DC s účinností od roku 1971, což by si zasloužilo výraznější zdůraznění, nejen noticku v pozn. 43 na s. 18 práce. Podle některých autorů právě rozhodnutí z roku 1971 znamenalo zlom v dalším pojmání ústavního bloku, když právě preambule z roku 1946 obsahovala významné ústavní principy a práva, s nimiž Ústavní rada pracovala a rozšiřovala je jako garant právního státu a jež hrají důležitou roli v francouzském ústavním právu, např. práva 3. generace označované jako zásady zvlášť nezbytné pro naši dobu (právo na stávku, právo na ochranu zdraví), další práva a svobody označované jako svoboda vzdělávání, právo spolčovací, svoboda vědeckého bádání) a další ústavní principy (ochrana lidské důstojnosti, osobní svoboda ad.). Uvedené skutečnosti by bylo možné rozebrat více, např. jako doplňkové k pasáži o základních principech francouzské ústavy V. republiky (s. 19 – 28 práce).

Pojetí sekulárního a laického státu (s. 21 práce) by mohlo být v práci poněkud více rozpracováno, také vzhledem k opuštění koncepce tzv. nepřátelské odluky v 5. republice, zejm. ve vztahu k 3. republice, ale zčásti také k 4. republice. Jde o princip, který se dnes s aktuálními problémy znovu dostává do popředí. U koncepce sociální republiky (s. 23 – 24 práce) bylo vhodné kromě francouzských vnitřních konotací upozornit na obecný trend ústavního práva po 2. světové válce, zavádět standardy sociálních, hospodářských a kulturních práv na ústavněprávní úrovni. Pozitivně lze hodnotit část práce, upozorňující na změny v ústavním právu směrem k decentralizaci v 5. republice, přičemž je možné se zamyslet nad otázkou, zda nejde o proměnu původně gaullistického pojetí státu 5. republiky. Jestliže na s. 30 práce je relativizována možnost, že by ve Francii bylo možné uchvátit moc. Právě ve francouzské historii 18. a 19. století však podobné pokusy nejen, že proběhly, ale dokonce byly úspěšné. U využívání nařízení výkonné moci (s. 35 – 37 práce) by bylo možné provést diachronní komparaci např. se 3. republikou, kde byla situace obdobná, případně dokonce s režimem direktoria (ostatně takové srovnání a odkaz provádí kol. Palasová např. u délky funkčního období prezidenta na s. 39 práce) a hlouběji analyzovat možné důsledky takové hypertrofie de ferenda. Jestliže na s. 46 práce je odkázáno u preference zákonodárné moci na Johna Locka, bylo by vhodné, zejm. v kontextu ústavního práva Francouzské republiky zmínit v této souvislosti rovněž a především J. J. Rousseaua, jehož pojetí vztahu mocí je významně odlišné od Montesquieua. Jestliže autorka na témže místě uvádí, že ve Francii nakonec dominuje moc výkonná, bylo by možné diskutovat o tom, zda to není právě jeden ze zásadních rysů 5. republiky, když např. neúčinná jakobínská ústava, 2. republika na počátku, Pařížská Komuna či ústava 4. republiky měly alespoň teoreticky jiná koncepční východiska. Nadto by bylo možné vysvětlit tezi o nadřazenosti výkonné moci k institutu tzv. experimentálních ustanovení, jež prolamují dělbu moci (viz s. 51 práce). Stojí obecné soudy opravdu na spodním stupni žebříčku soudnictví obecné soudy? (s. 53 práce) Jsou administrativní tribunály obecnými soudy? Jak je to s obchodními soudy? Je zákonodárná iniciativa opravdu jen nástrojem experimentální povahy?

Otázky:

- 1. Vliv koabitace na dělbu moci v rámci ústavního práva 5. republiky.**
- 2. Sekulární a laický stát v rámci diachronní komparace evoluce francouzské ústavnosti.**

Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě a hodnocení	Doporučuji práci k obhajobě. Navrhuji hodnotit velmi dobře.
---	---

V Praze dne 14.12.2023.

Doc. JUDr. Jiří Šouša, Ph.D.
Oponent/oponentka